

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

DIYARBAKIR'IN LİCE İLÇESİ'NDE 2 YURTTAŞIN ASKERLER TARAFINDAN ÖLDÜRÜLMESİYLE SONUÇLANAN OLAYLARA İLİŞKİN İNCELEME VE TESPİT RAPORU

11 HAZİRAN 2014

1986

Diyarbakır'ın Lice ilçesinde **7 Haziran 2014** günü meydana gelen ve 2 yurttaşımızın yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan olayın ardından **İnsan Hakları Derneği (IHD)** olarak bölgede incelemeler yaparak, bazı tespitlerde bulunduk.

Bölgede yaptığımız inceleme ve tespitlerimizi aşağıda ayrıntılı bir şekilde aktaracağız. Ancak, öncelikle bu olaya gelmeden bölgemiz genelinde yaşanan gelişmeleri ve çözüm sürecindeki tikanıklıklara değinmeden yaşananların anlaşılamayacağını düşünüyoruz.

IHD olarak, PKK Lideri **Abdullah Öcalan**'ın 2013 yılındaki **Newroz** açıklamasının hemen ardından yurt içindeki silahlı güçlerin geri çekilmelerin başlamasıyla birlikte aktif bir çalışma yürütmüş, birçok ilde yaptığımız incelemeleri ve tespitleri ve kaygılarımızı belli aralıklarla kamuoyu ile paylaşmıştık. Taşınmış olduğumuz kaygıları son olarak **8 Mayıs 2014** tarihinde geri çekilmenin yıldönümü vesilesiyle Lice de bir "**Kalekol**" önünde bir kez daha dile getirmiş ve acil yapılması gerekenleri açıklamıştık.

Söz konusu raporumuzda yer verdiğimiz değerlendirmelerde;

1 - Elde ettiğimiz veriler ve Milli Savunma Bakanlığı'nın da açıkladığı bilgilere göre, son bir yıl içerisinde bölge genelinde **341 yeni karakol** yapımı ihale edilmiş, bunların bir bölümünün yapımı tamamlanmıştır. 341 adet karakoldan 102 adedi inşaatları tamamlanarak, teslim edilirken, 143 karakolun inşaat çalışmalarının devam ettiği, 36 karakolun ise ihale aşamasında olduğu tespit edilmiştir.

2 - Barış sürecinin başlamasıyla birlikte dikkat çeken konulardan biri de "**güvenlik barajı**" olarak tabir edilen barajların yapımına hız verilirken, Şırnak'ın sınır bölgeleri, Dersim ve Siirt başta olmak üzere, bölgenin birçok alanında güvenlik barajları yapıldığı tespit edilmiştir.

3 - Yaptığımız araştırmalar ve devletin resmi verilerine göre bölge genelinde kırsal alanda askeri güvenlik nedeniyle **820 kilometre "güvenlik yolu"** yapılmaktadır.

4 - Yine yaptığımız tespitlere göre, Şırnak, Van, Bitlis, Siirt, Bingöl ve Muş illeri ve bağlı ilçelerde toplamda 2000 civarında korucu kadrosu açılırken, bu kadronun bir bölümünün alımı tamamlanmıştır.

Değerlendirme raporumuzda; bu karakollar, güvenlik barajları/yolları gibi hususların bölgede ciddi anlamda huzursuzluk yarattığını ve çözüm sürecinin de ruhuna aykırılık teşkil ettiğini belirtmiştik.

Raporumuzda öncelikle,

*Tüm bu ihlallerin meydana gelmesine neden olan Kürt meselesinin demokratik bir zeminde çözümü için tıkanma noktasında olan barış sürecine yönelik müzakerelerin sürdürülmesi, ülkenin demokratikleşmesi önündeki engeller kaldırılması gerektiğini,

*Kürt meselesinin demokratik bir zeminde çözümü için başlatılan süreç bir takvime bağlanması, TBMM'nin sürece dahil edilerek, atılmış ve atılacak tüm adımların yasal dayanağa kavuşturulması gerektiğini,

*En önemlisi de; yapımı devam eden ve bölge halkında güvensizlik yaratarak, gerginliğe neden olan karakol, baraj, güvenlik yolu yapımlarına bir an önce son verilmelisi gerektiğini vurgulamıştık.

Ancak tüm bu tespit ve uyarılarımıza rağmen, bu konuda hükümet tarafından herhangi bir adım atılmamış, aksine '**kalekol**' yapımlarına hız verilmiştir. Bu karakol yapımlarının devam ettiği yerlerden biri de **Lice** kırsalıydı. 30 yıllık savaş sürecinde büyük acılara tanıklık etmiş Lice halkı, bir yıllık süreç içerisinde olumlu adım atılmamasına ve karakol yapımlarının devam etmesine yönelik tepkilerini değişik zamanlarda ve değişik şekillerde dile getirmiştir.

Bir yıllık süreçte bölgemizin çeşitli illerinde bu duruma tepki göstermek amacıyla çadır kurarak, yürüyüş yaparak, basın açıklamalarıyla, zaman zaman da yol kapama eylemleriyle bu tepkilerini dile getirmişlerdir. Nitekim, hatırlanacağı üzere **29 Haziran 2013** tarihinde yine Lice'de **Kayaçık** karakolunun yapımı protesto edilmiş, yapılan protesto sırasında karakoldan açılan ateş sonucunda **Medeni Yıldırım** yaşamını yitirmiş, 8 kişi de yaralanmıştır.

Süreçte bir ilerleme sağlanmaması ve son dönemde bölgede yaşanan askeri hareketlilik üzerine, bir aylık süreçte bölge halkının tepkisi daha da yükselmiş, bu tepki Lice'de 15 günü bulan **yol kesme** eylemine dönüşmüştür.

İHD olarak, bu süre içerisinde zaman zaman diğer sivil toplum örgütlerinin de katılımıyla eylem alanındaki göstericilerle diyalog kurulmuş, talepleri alınarak, devletin ilgili birimleriyle paylaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde, eylem süresince yaşanan gerginliğin, olumsuz sonuçlar doğurabileceği, bu nedenle taleplerin karşılanması ve özellikle daha önceki tespitlerimizden yola çıkarak, karakol yapımlarının durdurulması gerektiği vurgulanmıştır.

Ancak, yetkili birimlere yapılan bu uyarılar dikkate alınmamış, her zaman yapıldığı gibi sorun askeri birimlere havale edilerek, eylemin şiddet yoluyla sonlandırılması yöntemi seçilmiştir. Nitekim 15 günlük eylem süreci boyunca askeri birlikler defalarca eylemcilere yönelik müdahalede bulunmuş, bu müdahale sırasında hem göstericiler hem de askerler yaralanmıştır.

Ayrıca, son yaşanan acı olaydan bir gün önce Diyarbakır'da AKP tarafından düzenlenen ve bazı bakanların da katılım gösterdiği **çözüm süreci** konulu **çalıştay** yapılmıştır. Çözüm sürecini ve çözüm yollarını konu alan bu çalıştayda Lice'de yaşananlar gündeme alınmazken, sorunun muhatabı olan Lice'deki göstericilerle görüşme ihtiyacı duyulmadığını özellikle vurgulamak gerekmektedir.

OLAY:

Tüm bu yaşananların ardından Lice'nin **Biryas (Yukarı Çalbükkü)** köyü civarında eylem yapan göstericilere yönelik askerin ateşli silah kullanması sonucu **Ramazan Baran** ve **Baki Akdemir** adlı yurttaşlar yaşamını yitirmiş, **Abdullah Akkulu** adlı vatandaş da ağır yaralanmıştır.

Yaşanan olayın ertesi günü derneğimiz tarafından oluşturulan bir heyetle olayın yaşandığı bölgeye giderek, incelemede bulunduk. İHD Genel Başkan Yardımcıları **Serdar Çelebi** ile **Osman Süzen** ve Diyarbakır Şube Başkanı **Raci Bilici**, Şube Sekreteri **Abdusselam İnceören** ve Şube Saymanı **Muhterem Süren**'den oluşan heyetin çalışmaları çerçevesinde kitleye saldırının yaşandığı alanda incelemede bulunarak, görgü tanıklarıyla görüşüldü ve olayın oluş şekline ilişkin tespitlerde bulunuldu. Heyet üyeleri ayrıca olay günü hastaneye giderek yaşamını yitiren ve yaralananların aileleriyle görüştü.

OLAYA İLİŞKİN TESPİTLER:

*Diyarbakır-Bingöl Karayolu'nda 15 gündür devam eden yol kesme eylemi, takriben karayolunun 60'ıncı kilometresinde Lice'ye bağlı **Duru (Angul)** Karakolu'na varmadan 2-3 kilometre mesafede gerçekleştirilmişken, 2 yurttaşın yaşamını yitirdiği bölge ise, yol kapatma eylemi alanının Bingöl istikametine doğru takriben 8-10 kilometre mesafedeki **Biryas (Yukarı Çalbükkü)** köyü yakınlarında ormanlık alan olduğu görülmüştür.

*Biryas köyüne yakın **Kevrêbel Tepesi**'nin bölgeye hakim bir tepe olduğu, askerlerin orada mevzilendiği, mevzi içindeki çalılıkların kurumuş olması ve tüketilen konserve kutularından askerlerin olaydan çok önce o alana konuşlandığı tespit edilmiştir.

*Askerlerin konuşlanmış olduğu alanın yol kesme eyleminin yapıldığı alana uzak olması, bu alanda da herhangi bir eylemselliğin olmadığı tespitlerinden yola çıkarak, askerlerin "*operasyon amaçlı mı*" orada olduğu yönünde kuşkular hem bölge halkında hem de heyetimizde oluşmuştur.

*Heyetimiz olay yerinde yaptığı incelemeler sırasında askerin bulunduğu tepelik yerde askeri mevzilerin olduğu, mevzilerde olayda kullanıldığı düşünülen silahlara ait **boş kovanlar** olduğu, ayrıca askerlerin kumanya olarak kullandığı çok miktarda boş ve dolu **konserve kutuları** olduğu görülmüştür. Yine asker mevzilerine yakın bir noktada patlayıcı madde

olduğu düşünölen bir cismin “*bubi tuzağı*” diye tabir edilen bir yöntemle tel bağlanmak suretiyle tuzaklandığı görölmüştür.

*Yöre halkının askeri birliğin konuşlandığını duyum alması üzerine, muhtemel bir askeri operasyon olabileceği yolunda kaygı ve kalekol yapımlarını protesto amacıyla birliğin bulunduğu alanda gösteri yaptığı tanık anlatımlarıyla da tespit edilmiştir.

*Yine tanık anlatımlarına göre, gösteri yapan grubun **25-30 kişiden** oluştuğu, askerin konuşlu olduğu tepe ile göstericilerin arasında 100-150 metre mesafe olduğu, eylem sırasında göstericilerin askerlerin bulunduğu alanı terk etmesi yönünde taleplerinin olduğu ve askerlere doğru yürümeye başladıkları, askerlere yaklaştıktan sonra askerlerin birkaç gaz bombasıyla onları dağıtmaya çalıştığı, başarılı olamayınca da kitlenin üzerine direk ateş açmaya başladığı anlaşılmıştır.

*Olay yeri incelemesi ve görgü tanıklarının anlatımı sonucunda, olayın silahlı bir grubun askeri birliğe saldırısı sonucu çatışma çıktığına ilişkin herhangi bir emareye rastlanılmamış olması ve yine **Genelkurmay Başkanlığı**'nin yaralanan askerin kurşun yarası almadığı yönündeki açıklamasından yola çıkarak, 2 yurttaşın ölümünden önce herhangi bir çatışmanın çıkmadığı tespiti yapılmıştır.

*Olayda yaşamını yitiren Ramazan Baran'ın vücuduna isabet eden iki kurşununda sırt bölgesinden giriş yapıp göğüs bölgesinden çıktığı dikkate alındığında askerlerin göstericilere arkadan silah sıktığı ve öldürme kastıyla ateş edildiği tespiti yapılmıştır.

CEVAP BEKLEYEN SORULAR:

*Yaklaşık 15 gündür devam eden ve karakolların yapımı ile askeri operasyonlara karşı olduğu belirtilen eyleme dönük bugüne kadar çözüme yönelik siyasi iktidar tarafından neden adım atılmamıştır, atılmış ise neler yapılmıştır?

*Karakolların yapımına son verilmesi ve barış sürecinin ilerlemesi amacıyla yapıldığı belirtilen gösterilere dönük meselenin diyalog yoluyla çözümünü fırsatı varken, neden sadece askeri yöntemlere başvurulmuştur?

*Yukarıda tarif ettiğimiz üzere, olayın olduğu yerdeki askeri birlik o alanda herhangi bir gösteri veya yol kesme eylemi olmamasına rağmen, o alanda askerlerin bulunma amacı nedir?

*Silah kullanma emrini kim vermiştir, halka ateş edilmeden uyarı yapılmış mıdır? 25-30 kişilik bir grubu dağıtmak için neden bu kadar ağır sonuçlara yol açıcı bir yöntem izlenmiştir?

*Ölümlle sonuçlanan olay sonrası adli ve idari makamlar etkin bir soruşturma yürütmüş müdür? Soruşturma kapsamında olay yerinde inceleme yapılarak, deliller toplanmış mıdır? Söz konusu askeri birlikten görevden alınan olmuş mudur? Ayrıca şu ana kadar neden herhangi bir fail tutuklanmamıştır?

*Bölgede karakol yapımlarına bunca tepki varken ve “*çözüm süreci*” adı altında bir süreç devam ederken, karakol yapımları neden hala devam etmektedir?

SONUÇ OLARAK:

Heyetimiz seçilen protesto yönteminin farklı olsa da amacının çözüm sürecine katkı ve barışçıl bir etkinlik olduğunu, ancak devletin ve siyasi iktidarın bu protesto eylemini görmezden gelerek göstericilerin taleplerini dinleyip çözüm bulma yerine olayı askeri birliklere havale ederek protestoyu şiddetle sonlandırma yolunu seçmiş olmasından kaynaklı 2 sivil yurttaşın yaşamını yitirmesine yol açtığı kanaatine varmıştır. Çözüm sürecinin belirgin olmaması, bölgedeki askeri hareketlilik ve karakol yapımının devam etmesi halinde bu ve buna benzere olayların olma riskini taşıdığı kamuoyunun bilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Bu nedenle siyasi iktidar, süreci geren böylesi olayların önüne geçmek için acilen tedbir almalı ve karakol yapımlarına son vererek, çözüm sürecinde daha etkin adımlar atmalıdır. Ayrıca olayın savcılık tarafından etkin bir şekilde soruşturularak sorumluların yargı önüne çıkarılması gerekmektedir.